

Bomen en verhalen – Zwart Populier

*Door Herman Nijhof,
vrijwilliger Buur maakt Natuur*

Zwarte populier (*populus nigra*)

Aangeplant op 17 maart 2018 door de directeur Engie, medewerker van Trees for All en de wethouder van ruimtelijke ordening van de gemeente Doetinchem op het natuurterrein 't Knapperslag in het kader van de boomplantdag.

Kenmerken

De zwarte populier is een hoge boom met een brede kroon en heeft een zwartachtige gegroefde stam. In de lente hebben de kleverige knop schubben een balsemgeur. De hars wordt door honingbijen verzameld die de kieren in de bijenkast ermee dichtkitten. Men noemt dit "propolis". Deze halen de bijen ook bij de kastanje. De bladeren zijn afgerond ruitvormig. Er is vastgesteld dat de zwarte populier in de 16de eeuw in het rivierengebied van Nederland voorkwam. Misschien is hij wel herontdekt in de Ooipolder onder Nijmegen. Populieren groeien snel en leveren veel hout. Sterkte en structuur heeft dit hout bijna niet en het wordt vooral gebruikt als houtpulp voor kranten, lucifers en pallets. Vroeger werd het vooral toegepast in de klompenmakerij en in de topgevels van eenvoudige boerderijen, die loodrecht bedekt waren met populierenhout. Het verhaal gaat dat als er op zo'n boerderij een dochter werd geboren de vader een populier/ peppel aanplante. Tegen de tijd dat de dochter ging trouwen, was de populier kaprijp en kon er een deel van de bruiloft mee worden betaald.

Verhalende informatie

Naast feitelijke informatie volgt hier verhalende informatie, waardoor de belangstelling voor de bomen, die aangeplant zijn op 't Knapperslag, kan toenemen. Het is de bedoeling de voorkomende boomsoorten op 't Knapperslag ook verhalend en of je er wel of niet in gelooft als boomhoroscoop te behandelen.

Mythen

In de Romeinse godenverhalen werd de hoofdgod Jupiter kwaad op de zoon van de zonnegod Apollo. Normaal reed Apollo elke dag in zijn wagen van oost naar west, in een boog door de hemel. Toen naam zijn zoon Phaëton op een dag het mennen over en deed het zo onhandig dat hij de aarde verschroei. Daarom gooide Jupiter met zijn bliksemschicht de menner, de twee paarden en de wagen in de rivier de Po. De zeven zusters van Phaëton huilden om deze tragedie aan de oever van de Po. Ze werden veranderd in populieren langs de rivier en hun tranen veranderden in geurende balsem. Deze zelf helpt tegen jicht, kneuzingen en ontstekingen. Meisjeshaar gestopt in een boorgat van de populier dat daarna wordt dichtgemaakt komt tegemoet aan de wens snel lang haar te krijgen! De groei­kracht van de populier zou dit bevorderen.

In Noorse/Germaanse godenverhalen zaten de stroomkerels, nickers of necks aan de rivier of beek hun groene lange haren te kammen en speelden onder de populieren verleidelijke, vrolijke liederen op hun harp. Het waren vriendelijke wezens met een lage eigendunk, die graag positief benaderd wilden worden door de mensen, en dan lachten ze hun groene tanden bloot. Men zegt dat de naam van de rivier Nectar van deze wezens is afgeleid. De waterbullebak, van wie de hand ook groen is, probeert op het Boelekerlspad in Zelhem juist onschuldige meisjes in de waterkolk te sleuren. Ook mijn moeder waarschuwde me om niet te dicht bij de "poepesloot" te komen.

In 1929 eeuw schreef Guerber vanuit zijn christelijke visie het volgende over de Germaanse mythen: 'In deze mythen, gebracht als gezangen door skalden, hebben de goden een edele, fiere en grote geest.'

In de Edda van prof. dr. Jan de Vries (1943) hadden de Goten, Franken, Saksen en Zweden dezelfde godenverhalen en werden deze tot in de middeleeuwen als volksbezit beschouwd. Er was geen dogma, zoals in de christelijke leer. Het was een geloof met een praktische ritus. Het leven van de mens, de familie, wereld, dingen en de natuur moest veilig zijn heilzame weg gaan. Het ritme van de levensgang van mens, dier en plant was het belangrijkste. De scheppende drift van de natuur werd in onkuise schandalen van goden verbeeld.

De belangrijkste boom in de Noorse mythologie boom de es komt op 't Knapperslag voor en is in 2018 ook aangeplant. Volgens het woordenboek is es een mannelijk woord. De Azen en Wanen woonden als goden hoog in de es, de wereldboom, Yggdrasil. Hun verblijfplaats heette Asgard. Machtige Azen waren Wodan/ Odin en Donar/Thor. Wanen waren de goden van de vruchtbaarheid. Freyer zorgde voor de akkers, de veestapel en het gezin. De mensen woonden in Midgard, halverwege de stam van de es. De godin Hel regeerde over de onderwereld, het rijk van de dood, waar de afgrijselijke martelingen van het christelijke geloof niet plaatsvonden. Keizer Karel de Grote hoorde deze verhalen van zijn moeder en genoot ervan, maar toch bandte hij dit geloof uit. Bij elke beschrijving van een boomhoroscoop vertel ik sommige mythische verhalen uit de twee bovengenoemde boeken. Een derde boek is Goden en Helden uit de Noordse mythologie, van Brian Branston, uitgeverij Helmond 1978.

Karaktereigenschappen

De boomhoroscoop van de Kelten en Germanen is te vergelijken met de astrologische dierenriem, maar dan verbonden aan bomen vanwege de diepe band met de omringende natuur en hun belang voor de gemeenschap, zoals in zaai- en oogsttijd. Menselijke karaktertrekken kan men dan het kalenderjaar rond symbolisch verbinden aan een boom. De horoscoop bevat 21 bomen.

Als voorbeeld vier bijzondere bomen gekoppeld aan een bepaalde dag en korte karaktereigenschappen:

Eik	21 maart	lente	standvastig	mannelijk ,	Duits vrouwelijk, die Eiche.
Berk	24 juni	zomer	bescheiden	mannelijk,	Duits vrouwelijk , die Birke
Olijf	23 september	herfst	vredelievend	mannelijk,	Duits vrouwelijk, die Olive.
Beuk	22 december	winter	geduldig	mannelijk,	Duits vrouwelijk, die Buche.

De linde, kastanje en de spar zijn Nederlandse en Duitse vrouwelijke woorden. In het Duitse woordenboek is die Nuss, de noot, ook een vrouwelijk woord. En het is die Pappel.

De populier komt als uitzondering drie keer voor in de jaarkalender. En is een Nederlands mannelijk woord. 4 t/m 8 februari, 1 mei t/m 14 mei en 5 t/m 13 augustus. Karaktereigenschap : tactisch. Net als een echte populier ben je buigzaam en flexibel, maar je waait niet met alle winden mee, want je bent stevig geworteld en je past je snel aan en hebt snel contact met anderen. Je komt zorgeloos over en je bent een gezelligheidsdier. Is je omgeving afstandelijk, dan trek je je graag terug en je houdt niet van fanatici en bekrompen mensen. Je maakt je geen zorgen om de dag van morgen en lijkt daardoor verkwistend. Je eigen grenzen bewaakt je niet altijd even goed.

Welke taal geeft de beste omschrijving van de mannelijke of vrouwelijke eigenschappen?

Bronnen:

- *Wat bomen vertellen. Cultuurhistorische wandeling Arboretum Poort-Bulten. Girbe Buist.*
- *Nederlandse oecologische Flora deel 1 blz. 80, 81 en 82.*

Tekst: Herman Nijhof - www.buurmaaktnatuur.nl